

דברי הראשונים כיבמה שחמותה
מעוברת

(א) בתוס' יבמות (דף י"ז ע"ב) כתבו וז"ל, אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא, וא"ת תיפוק ליה מדכתיב דרכיה דרכי נועם ומהאי טעמא עבדינן מתים כחיים לענין יבום בפ' יש מותרות, אף על גב דאיצטריך למילי אחרני כדאמר בפרקין גבי מצוה בגדול לייבם, א"כ אשת אחיו שלא היה בעולם דכתב רחמנא ל"ל, ובפרק ב"ש נמי דייקנן מיניה דקטן זוקק ליבום, מ"מ משמע דעיקריה לגופיה איצטריך, ואר"י דאיצטריך להיכא דחמותה של יבמה מעוברת דהוי שפיר דרכי נועם ותמתין שמא תלד זכר ותהא זקוקה לו (עכ"ל). וכן כתבו כמה ראשונים שם שהפסוק נצרך לציור שחמותו מעוברת.

וצריך לברר כוונת הראשונים, ומדברי כמה ראשונים מבואר שהחסרון דרכי נועם היינו במה שצריכה לחכות. ולפי זה בודאי קשה קושיא אלימתא וכן הקשה רעק"א, שאמאי צריכה להמתין והרי סמוך מיעוט מפילות למחצה נקיבות, ולא תלד זכר. [ועיין בחי' הגר"ח על הש"ס מה שיישב, אבל אם הפשט בתוס' הוא כמו שביארנו שהחסרון דרכי נועם הוא בזה שצריכה לחכות אין מקום ליישוב הגר"ח].

והנה באמת קושיית רעק"א כבר מובאת בראשונים. עיין בתוס' רבינו פרץ (שם) בזה"ל, וא"ת מה צריך פסוק, תיפוק לי משום דכתיב דרכיה דרכי נועם, ומה היתה ר"ל שאשת אחיו שלא היה בעולמו תיזקק ליבום א"כ תצטרך

להמתין לעולם עד שימות חמיה כי שמא יולד לו בנים, ומהאי טעמא פטרי לקמן אשת אח שהיה לה בנים ומתו, וי"ל דאיצטריך היכא שיש למת אח אחר בלא אותו אח שלא היה בעולמו, ובלאו הכי צריכה להמתין. וקשה דהא לקמן אמרינן דחלוק היה ר' שמעון אף בראשונה, ולא משכחת לדידיה אשת אחיו שלא היה בעולמו אלא בחד אחא, וא"כ הכא ליכא מימר דמיירי שיש אח אחר, וי"ל דאיצטריך היכא שהיתה מעוברת כבר, וסד"א כיון שהיא מעוברת שתמתין (עכ"ל). והנה בודאי מלשון קושיתו משמע שהחסרון דרכי נועם זה מה שצריכה לחכות, ולדבריו ודאי קשה קושיית רעק"א וכמ"ש, ובאמת רבינו פרץ אכן הקשה כן וז"ל, והקשה רבינו שמחה משפירא על זה התירוצ' דכיון שהיא מעוברת אמאי איצטריך קרא, הוה לן למימר כל היולדות יולדות מחצה זכרים ומחצה נקיבות וסמוך מיעוטא דמפילות בהדי מחצה דנקיבות וה"ל נקיבות רובא, דכי האי גוונא אמרינן לקמן בפ' בתרא (עכ"ל).

אבל לכאורה יש לתמוה על דבריו, דאם כל קושיתו היתה שיש חסרון של דרכי נועם בהא דצריכה לחכות אולי תתעבר חמותה, א"כ מה הקשה דבמעוברת אינה צריכה לחכות, ולכאורה זו אינה קושיא אלא תירוץ, דהא גם ע"ז יש רוב של נקיבות ולמה לחוש שתתעבר זכר ותלד. והיינו דהק' שכשהאח נולד אח"כ יהיה פטור של דרכי נועם דאין זה נעם שתהא עגונה, ותירץ דמיירי במעוברת ולכן צריכה לחכות והק' ע"ז

שאינה צריכה לחכות, וא"כ לכאורה גם קושייתו נפלה.

ומדבריו מבואר לכאורה שאם החשש הוא שמא תתעבר חמותה תצטרך להמתין ולא יועיל לזה רוב, אבל אם בעלמא אין צריכה לחכות אלא רק כשהיא מעוברת כבר תמתין בשביל עובר זה, בזה אפשר לסמוך על הרוב, ודבר זה צ"ב אך נראה שיש להסבירו היטב על פי מה שנברר נקודה בבירורי רוב.

הסיכויים במציאות מול ברור ברוב

(ב) מן התורה אזלינן בתר רוב כשיש ספק, ויש בזה ב' אופנים של רוב, רובא דאיתא קמן ורובא דליתא קמן. והנה המושכל ראשון ביסוד דין רוב הוא דכיון דיש רק צד מועט שזה מן המיעוט לא חוששין להך צד, והיינו בין ברובא דאיתא קמן מכיון שיש רוב צדדים שזה בא מן הרוב ומיעוט צדדים שבא מן המועט אין חוששים, וכן מסברא ברובא דליתא קמן, ננקוט דרך משל חשש טרפות בבהמה כיון דבדרך כלל בהמה אינה טרפה ורק מיעוט של בהמות הם טריפות לא חוששין להך צד.

אבל בודאי יש ציורים שאף שבלומדות יש רוב אם נבא לדון על הסיכויים בנידון שלפנינו הצד איסור אינו מיעוט, וזה יתכן בין ברובא דאיתא ובין ברובא דליתא. וברובא דאיתא קמן יש לצייר בציוור מעניין [ויסוד הדברים ראיתי בספר מנחת אשר לפרשת משפטים] והיינו בעיר שיש שישים אחוזים יהודים וארבעים אחוזים גויים, ונמצאו בתוך העיר במשך השנה כמה וכמה תינוקות

ודין תינוק הנמצא שהולכים בתר רוב, ונתקבצו כולם בתוך בית יתומים וגדלו שם ואחרי שלש עשרה שנה לרגל חגיגת הבר מצוה של עשר מילדי המוסד עשו מנין של עשר ילדים להתפלל ולקרוא בתורה וכו' והעיר אחד דהאיך אפשר לענות ברכו במנין זה הלא אולי יש אחד מהם שהוא גוי והשיבו לו שהולכים בתר רוב, וטען איך נכשיר המנין מצד רוב הלא כדי להכשיר הך מנין צריך לנקוט שכולם באו מהשישים אחוז ואף אחד אינו מהארבעים אחוז, והצד הזה הוא מיעוטא דמיעוטא. אבל בודאי הדין הוא כן דכ"א בפני עצמו הוכרע שהוא יהודי עפ"י רוב ואין כאן נידון חדש בהתקבץ כמה נתונים יחד מה הסיכויים שיש כאן מנין.

וגידון דוגמת זה יש גם ברובא דליתא קמן, והיינו לפי רב יהודה דמין במינו לא בטל וננקוט דעשרים אחוז מבהמות טריפות (דזה קרוב למציאות בזמנינו). מה הדין אם לקח חלב מאלף בהמות ובללם יחד ורוצה לשתות כוס חלב מהתערובת הזאת. והנה מצד הסיכויים - הסיכוי שאינו עובר על איסור דאורייתא קרובים לאפס [דהא מצד הסטטיסטיקה כל בהמה חמישית היא טריפה וא"כ אמור להיות מאתיים טריפות] ואעפ"כ בפשוטו מותר לשתות - ואם ננקוט דאסור לשתות לר' יהודה, גם להלכה היה מקום לאסור דכל החלב בזמנינו מעורב ביותר משישים בהמות, ומדרבנן מין במינו צריך שישים בתערובת לח בלח ובתוך כל שישים בהמות רחוק שלא יהיה טריפה אחת, והסכמת הפוסקים שאין בזה חשש משום

שעל כל בהמה יש הכרעה שאינה טריפה.

ונראה שיש לדון קצת בציור הדומה לחלב. ונקדים לצייר במדינה שפרצה מגיפה ויש חיידק שפוגע בשלושים אחוז מהבהמות בחודש הראשון לחייהם, ויש חיידק אחר שפוגע בשלושים אחוז מהבהמות רק בחודש השני לחייהם, וחיידק שלישי שפוגע בחודש השלישי וחיידק רביעי שפוגע בחודש רביעי וא"כ נמצא שבשנה הזאת מתוך הבהמות בני חצי שנה רובם טריפות האם נאמר בזה דנים כל חודש לבד - אין הדברים מסתברים ויותר מסתבר לדון דבהמות בגיל חצי שנה בשנה זאת אין רוב שאינם טריפות.

ונמשיך לדון בציור אחר והיינו בשני חיידקים אחד מטריף ארבעים אחוז מבהמות נקבות (ואינו פוגע בזכרים כלל) ואחד מטריף ארבעים אחוז מזכרים (ואינו מטריף נקבות) וא"כ בהמות שנולדו בתקופה זו רובם הוו יוצא מן הטרפה לפי ר"א דסבר זוז"ג אסור, דבין אם האב טריפה בין אם האם טריפה הולד הוא יוצא, [שאם ננקוט שארבעים אחוז מהזכרים טריפה, וגם מהשישים אחוזים של כשרים שעלו על נקבות והולידו ארבעים אחוזים שהאם טריפה הרי עוד עשרים וארבעה אחוזים מהלידות הם יוצא מן הטרפה וא"כ שישים וארבעה אחוזים מהנולדים הוו מן הטרפה] ונראה דבכה"ג הולדות אסורים.

ג) ולהסביר הצדדים, נקדים דברי הגר"ח בפ"ג מהלכות

מאכלות אסורות שיש הבדל עקרוני בין פרה שנולדה מן החמור לבין חלב חמור. דפרה הנולדה מן החמור, הפרה הנולדה מן החמור נחשב כמין טמא (ויש מלקות) וחלב שיצא מן החמור אינו נחשב דבר האסור בעצמו אלא כדבר היוצא מן הטמא (ולכך אין בו מלקות). והנה אם היה היכי תמצי של דבר שאינו ברור מה הוא (אם מין טמא או טהור) והיה רוב על הזכרים ונקיבות וכמו שציירנו כלפי טריפה, ברור שהולד היה נחשב מין טמא בודאי, דמה לי שהגרמא למה שהוא דבר האסור הוא האב והאם סו"ס רוב הולדות האלו הם מין טמא, וזה ממש דוגמת הציור של טריפות שבאים בחדשים מיוחדים של חיי הבהמה שדנים על הבהמות בחדשים האלו בנפרד. אך ביוצא מן האסור בזה יש מקום לדון, די"ל כמו שביארנו לעיל דכיון שבין האם ובין האב הוכרעו ככשרים, ממילא מה שנתקבץ מביניהם שתי סיבות לפסול הולד לא ישנה הפסק שבא מכח הכרעתם, אבל מאידך יש לומר שאינו דומה לחלב דבחלב של שני בהמות שנבללו יחד באמת כל טיפת חלב נשאר בהכרעתו שהוא מותר מפני שבא מדבר המותר, אלא שבהתקבץ כמה טיפות של חלב ע"כ יש בזה מן האסור זה לא מצליח להחשיבו כנידון אחד, אבל כאן י"ל דסו"ס הולד הוא נידון חדש ובודאי מסתבר כהך צד דאם באמת יש ספק חדש של כמה דברים יחד ובזה יש רוב לאיסור יהיה אסור אף שכל אחד מחלקי הגורם לעצמו יש עליו הכרעה של רוב שהוא מותר.

לחוש לטומאת כהנים במקום שיש
הרבה אנשים

ד) והנה נידון זה של קיבוץ חלקים
שמשנה הרוב, נוגע מאד
כלפי האיסור לטמאות כהנים והיינו דמי
שיש לו רובע עצמות בכיסו מותר ליכנס
תחת גג יחד עם אדם אחד שאינו מכיר
אם הוא כהן או זר משום שרוב אנשים
אינם כהנים, אבל האם מותר להיכנס
בחדר שיש שם הרבה אנשים שאינו מכיר
אותם דרוב הסיכויים שיש שם כהן. ומטו
בי מדרשא בשם הגריש"א זצ"ל שמותר
להכניס מת ליד אליהו בשעת סיום הש"ס
דעל כל אחד יש הכרעה של רוב שאינו
כהן, אכן לאו בר' אשי חתם על שמועה
זו ובהמשך דברינו נראה דיתכן שיש בזה
הגבלות.

וז"ל הגאון ר' מיכאל בלייכר שליט"א
במכתב לקובץ אהלי טהרות,
ראיתי בגליון 110 עמ' כ' במלחמתה של
תורה את הערתו של הרב י"ב בשם הרב
אלישיב שלענין חשש שמא יש כאן כהן
אזלינן בתר רוב ולא בתר סטטיסטיקה.
אני מעיד שבעצמי שמעתי מפיו של
הגריש"א שאזלינן בתר רוב, כאשר
שאלתי אותו בשלהי מלחמת יוה"כ
[תשל"ד] האם מותר לאנשי חב"א קדישא
צבאית להטיס ארונות עם חללי צה"ל
מסיני לארץ במטוס נוסעים גדול שיש בו
300 חיילים, שלפי הסטטיסטיקה יש
ביניהם בודאי כהנים והרב פסק שמותר
משום שאזלינן בתר רוב לגבי כל אחד
ואחד מן הנוסעים.

והנה ראיתי מי שהקשה על הנחה זו
מדברי המשנה טהרות פ"ה מ"ז

מי שישב ברה"ר ובא אחד ודרס על
בגדיו או שרקק ונגע ברוקו על רוקו
שורפים את התרומה ועל בגדיו הולכין
אחר הרוב, ישן ברה"ר ועמד כליו
טמאים מדרס דברי ר"מ וחכמים מטהרין.
נגע בא' בלילה ואין ידוע אם חי אם מת
ובשחר עמד ומצאו מת ר"מ מטהר
וחכמים מטמאים שכל הטומאות כשעת
מציאתן. וז"ל הרע"ב שם, כליו טמאין
מדרס - אף על גב דבישב ובא אחר
ודרס הולכין אחר הרוב, ישן שאני,
דחיישינן שמא רוב בני אדם דרסו על
בגדיו ואחד מהן זב או זבה. ומשמע
מדבריו דאף שאם ידוע שדרס על בגדיו
אדם אחד הולכים בתר רוב אבל אם
דרסו כמה בני אדם א"א לפסוק מרוב
ולכאורה מזה חזינן דשפיר משנים תורת
הרוב מכיון שיש נידון על כמה אנשים
אף שכל אחד מהם הוכרע ע"י רוב.

ונראה דל"ק כלל משם. ונקדים לצייר
אם יש רק איש אחד בעיר והוא
זב ויש חשש שמא דרס על בגדי הישן,
אם אכן הצד שדרס זה חשש סביר שיש
לחשוש לו בודאי טמא שהרי אין כאן
נידון של רוב כלל, ומה הדין אם יש עוד
מאה טהורים האם נלך בתר רוב ונטהר.
ונראה דהתשובה הפשוטה היא דאם לא
יודעים כמה אנשים דרסו (או אם דרסו
כלל) בודאי טמא ואין לטעון שנלך בתר
רוב, דאין סברא שיש פחות חשש טומאה
משום שיש עוד דורסים, והטעם בזה
דאין שום סיבה להעמיד הספק מי היה
הדורס האם הטמא או הטהורים, כיון
שאפשר להעמיד הספק ישיר האם הזב
הזה דרס, אבל אם ידוע שהיתה רק
דריסה אחת אפשר להכריע ע"י רוב

לצרף שאר האנשים להספק כלל, וממילא אין מקום לרוב אף אם היתה רק דריסה אחת והרע"ב קאי בציור שאין חשש מסויים על הזב אבל הרי אין כאן ראייה על שום דריסה ואף על פי כן חוששים, ואם כן זה מצב כזה שהאפשרות של דריסה גורמת לנו לחשוש ועל זה נקט הרע"ב שהיה אפשר לדון ולחשוש ישירות על דריסת הך זב, אם כל האפשרות זה דריסה אחת שפיר מכריעים על ידי רוב שדריסה זו לא היתה שלו דכיון דיסוד החשש הוא 'אולי היה כאן איזה דריסה' הרוב יכריע על הך דריסה מה היא, אבל אם יש חשש לכמה דריסות אין כאן רוב לבטל הצד של דריסת הך זב.

(ה) ביארנו שיש הבדל בין אופן שהחשש קיים בעצם לאופן שכל החשש נולד על ידי שרואים איזה ריעותא וסבה להעמיד הנידון לפנינו. ויש להסתפק היאך דנים באופן שהיינו חוששים גם בלי לראות כלום אבל למעשה יש לפנינו ריעותא ודורא להעמיד נידון, האם נאמר שכיון שאפשר להסתפק בלי הנידון לפנינו ממילא לא יועיל הרוב שיש עליו לברר את הספק, או שלמעשה מכיון שהדורא נמצאת לפנינו ע"כ דנים עליה ומכריעים אותה וממילא אין ספק. ונראה שספק זה יש לדנו בב' גווני והיינו אם יש נ"מ להלכה על הספק דריסה, ולמשל אם יש הוכחה שנפל רוק של מישהו עליו, יש בזה שני ציורים, האחד כשיש רושם שהיה כאן רוק אבל הרוק נספג בתוך בגדו, ושנית כשיש אפשרות עדיין ליגע

שהדורס היה טהור. וזה כוונת הרע"ב ישן שאני, דחיישין שמא רוב בני אדם דרסו על בגדיו ואחד מהן זב או זבה והיינו דבישן הא דמספקים בדריסה אינו משום שרואים איזה ריעותא לפנינו אלא מכיון שישן אפשר שהרבה אנשים דרסו עליו, וא"כ לא שייך להכריע הדריסה על ידי רוב. וכל זה אם הי' סיבה לחשוש שהטמא דרס עליו אבל אם אין חשש בעצם שדרס, וכל מה שחוששים זה משום שידענו שמישהו דרס אם כן אם זה רק דורס אחד בודאי הולכים בתר רוב ואם ברור שהיה הרבה זה יסוד דברינו שגם זה טהור דאין מצרפין.

ולפי"ז נראה להסתפק מה הדין אם אכן יש סיבה להסתפק בדריסת הזב – ולשבר האוזן נצייר שהזב דרכו לטייל באותו איזור כל לילה בעיניים עצומות ושכיח מאד שידרוס - אבל רואים שהיתה כאן רק דריסה אחת מה דינו, דמצד אחד מכיון שרואים שהיה כאן רק דריסה אחת נכריע אותה דריסה על ידי הרוב, אבל מאידך מכיון שיש סיבה לחשוש מצד עצמו שמא הך זב דרס, מה איכפ"ל שהיתה רק דריסה אחת, והכי מסתבר יותר אבל לשון הרע"ב יותר משמע דבכה"ג היה טהור. ונראה אולי שיש לפרש דהרע"ב מיירי בציור ממוצע. והיינו דבאופן שבלי ראיית סימן של דריסה אין חשש, בזה אף אם ראינו סימנים של מאה דריסות נכריע על כל אחד מכח רוב, ובאופן שיש חשש על דריסת הך זב אף בדריסה אחת נחשוש שאולי דרס - וההבנה היא שלא צריכים לדון על הדריסה שמצאנו אלא האם אכן קרה מה שחששנו, ועל זה לא צריך

מִי שְׂרֹוּאָה אֹוֹלָם חֲתוּנוֹת מֵלָא בְּאַנְשִׁים
שְׂאִינוּ מְכִירִם מוֹתֵר לוֹ לְהַכְנִס עִם
רֹבֵעַ עֲצֻמוֹת, וְאִין בְּזֵה נ"מ אִם רֹוּאָה
שִׁישׁ אַנְשִׁים אוֹ שְׂאִינוּ רֹוּאָה אוֹתָם אֵלָא
מְרַגִּישׁ שִׁישׁ שֵׁם הֶרְבָּה אַנְשִׁים, מְכִינן
שְׁכָל מָה שְׂמַחִיב אוֹתוֹ לְהַסְתַּפֵּק שִׁישׁ
שֵׁם כְּהֵן הִיִּינוּ הָא דְנִמְצָאִים שֵׁם הָאֻנְשִׁים,
וְא"כ עַל כָּל אֶחָד מֵהֶם יֵשׁ לְפִסּוֹק שְׂהוּא
זֵר. אֲבָל אִם יוֹדֵעַ שְׂחִבִּירו כְּהֵן פְּלוּנִי
מִתְכּוֹנֵן אוֹלִי לְבָא לְחֲתוּנָה בּוֹדָאִי אִם בָּא
כְּשֶׁחֲשַׁמֵּל כְּבוֹי אֲסוּר לְהַכְנִיס עֲצֻמוֹת,
דְּאִין מָה שִׁיִּסְלַק הַחֲשֵׁשׁ שְׁלוֹ שְׂחִבִּירו
אֲכָן הִגִּיעַ, אֲבָל אִם רֹוּאָה לְפָנָיו הֶרְבָּה
אַנְשִׁים בְּאוּפֵן שְׂאִינוּ יִכּוֹל לְזַהוּתָם הָאֵם
מוֹתֵר לְהַכְנִיס הָעֲצֻמוֹת מִשּׁוּם שְׁכָל אֶחָד
מֵהֶם הוֹכְרַע כּוֹר אוֹ שְׂנֵאֲמֵר שְׂכּוּיֵן
שְׂסַפִּיקוּ לֹא נוֹלֵד מִכָּח רֵאִיִּת הָאֻנְשִׁים אִין
צְרִיךְ לְדוֹן עֲלֵיהֶם כָּלָל.

וְכֹדִי לְחַדֵּד הַשְּׂאֵלָה נְעֻמִּיד הַסְּפֵק בְּאוּפֵן
בְּרוּר, מִשּׁוּם שֶׁהִיא סְפִיקָא רְבִיתָא
לְעַנֵּי דְּבִפְרָט שְׂבָכָל אֶחָד מֵהַתְּשׁוּבוֹת
הָאֲפֻשְׁרִיּוֹת לְשְׂאֵלָה יֵשׁ בָּהּ חִידוּשׁ.

רְאוּבֵן הִכְהֵן וְעוֹד שְׁנֵי אַנְשִׁים שְׂאִינָם
כְּהֻנִּים אֲמָרוּ לִי שִׁישׁ סִיכּוּיִים
טוֹבִים שִׁיבּוּאוּ לְאוֹלָם פְּלוּנִי בִּשְׁעָה 8
הָעֶרֶב וְאִנִּי עוֹבֵר לִיד הָאוֹלָם וְאִינִי יִכּוֹל
לְרֹאוֹת בְּפָנִים, בִּיֵּאֲרֵנוּ שְׂאֲסוּר לִי לְזִרוּק
רֹבֵעַ עֲצֻמוֹת בְּפָנִים דְּכִינן שְׂרֹאוּבֵן אֲמָר
לִי שִׁישׁ סִיכּוּיִים טוֹבִים שִׁיְהִיָּה שֵׁם זֶה
סְפֵק דְּאוֹרִיִּיתָא שֶׁל מִטְמָא כְּהֵן, וְמָה שִׁישׁ
עוֹד אַנְשִׁים שְׂאוּלִי יִבּוּאוּ אִין לְזֵה שׁוּם
סִיבָה לְסַלֵּק הַחֲשֵׁשׁ שְׂרֹאוּבֵן בָּא. אֲבָל
מֵאִידֵךְ בְּצִיּוֹר זֶה אִם אִנִּי רֹוּאָה צוֹרֵת אָדָם
וְאִינִי רֹוּאָה אִם יֵשׁ עוֹד אַנְשִׁים הִרִי
שְׂמוֹתֵר לִיגַע בְּאוֹתוֹ אָדָם עִם עֲצֻם

בְּרוּק, דְּבִצִּיּוֹר הַשְּׁנִי יֵשׁ יוֹתֵר מְקוֹם
לְהַעֲמִיד הַסְּפֵק עַל הָרוּק מֵהוּ. וְיֵשׁ מְקוֹם
לְדַמּוֹת לְזֵה דְּבָרֵי הַבֵּית יַעֲקֹב בְּסוּגִיָּא
דְּאַלְמֶנֶת עִיסָה וּז"ל אַךְ לְכַאוּרָה קֶשֶׁה
אֲמָן דְּסוּבֵר דְּהַמְכְּשִׁיר בָּהּ מְכַשִּׁיר בְּבִתָּהּ
דְּחֻזְקָת הָאֵם מוֹעִיל לְהַבִּת וּמ"ש בְּאַלְמֶנָה
עִיסָה דְּלֹא מֵהִנִּי חֻזְקָת הָאֵם לְבִתָּהּ. וְלִתְרִין
נִרְאָה דְּבִשְׁלֵמָא בְּרֹאוּה מְדַבֵּרֵת אוֹ
מְעוּבֵרֵת אֲמָרִינן מִחֲמַת חֻזְקָה דִּידָהּ
דְּהַבּוּעַל כְּשֵׁר הִי' וְהַחֻזְקָה מְבַרֵר הַסְּפֵק
וּמִמִּילָא גַם הַבִּת כְּשֵׁר. וּל"ד לְמ"ש
הִרִיטְב"א בְּקִידוּשֵׁין ד' ה' דְּכַשְׁכְּבֵר
הוֹחֻזֵק הַתִּינּוּק לְטַמָּא מִחֲמַת רֹוּבָא
דְּתִינּוּקוֹת מְטַפְחִין גַם הָעִיסָה טַמָּאָה
דְּשִׂא"ה גְּבִי מְדַבֵּרֵת דְּאִין הַבּוּעַל לְפָנָיו
וְאִין שׁוּם דִּין עֲלִיו רַק עַל הָאִשָּׁה מִי הִי'
אַצְלָה אֲמָרִינן מִחֲמַת הָרֹוּב וְהַחֻזְקָה
שְׂכַשְׁרֵה הִי' אַצְלָה מִשִּׂא"כ בְּאִשָּׁה שְׂנִיִּסָּת
לִס' חָלָל שְׂהוּא עֲכָשִׁיו לְפָנָיו לֹא שִׁיךְ
לִוְמֵר מִחֲמַת חֻזְקָה דְּאִשָּׁה נִתְבַּרֵר דְּהֵאִישׁ
אִינוּ ס' חָלָל דּוֹדָאִי הוּא עֲדִיין ס' חָלָל
וְאֲסוּר בְּתִרּוּמָה וְעַמ"ש בְּסַפְרֵי ח"ד סִימֵן
נ' בְּבִהְמָה שְׂאִכְלָה עֹשֶׁב שְׂהוּא ס' חִילְתִּית
בְּשֵׁם הַתְּבּוּאָה דְּלֹא שִׁיךְ לִוְמֵר שְׂמִחֲמַת
חֻזְקָת כְּשִׁירוֹת שֶׁל הַבְּהֵמָה הָעֹשֶׁב אִינוּ
חִילְתִּית רַק שְׂכַתְּבִיתִי שֵׁם דְּטַעַם הַהִיתֵר
הוּא שְׂאִין מוֹצִיאִין וְאִין מְגַרְעִין בְּשִׁבִּיל
הַסְּפֵק הַחֻזְקָת הִיתֵר וְלִכְךָ בְּבִת עִיסָה
שְׂאִין מְגַרְעִין הַחֻזְקָה אֲסוּרָה (עכ"ל).

הָאוּפְנִים הוּאךְ לְהַעֲמִיד הַסְּפֵק בְּאוֹלָם
מֵלָא אַנְשִׁים

ו) וְכֹדִי לְהַעֲמִיד בְּבִירוֹר עִינֵן זוֹ, נַחֲזוֹר
לְצִיּוֹר שֶׁל הַכְּנֶסֶת עֲצֻמוֹת
לְאוֹלָם עַל פִּי הַיְסוּדוֹת שְׂבִיֵּאֲרֵנוּ.

כשעורה שמתמא במגע [ולא באוהל], שהרי כלפי הנידון מהו אדם זה הולכים בתר רוב, ואף אם אני חושש שראובן גם הגיע אין זו סיבה לדון על כך אדם שהוא ראובן.

אבל מה הדין כשראובן וחבריו אמרו לי שאולי יגיעו ואני רואה שרק אדם אחד הגיע אבל אינני יכול לראות אם זה אחד מהם או משהו אחר, האם מותר לי להכניס לאולם רובע עצמות (שמתמאים באוהל) וכן האם מותר לי ליגע בהך אדם עם עצם כשעורה שמתמא במגע ולא באוהל.

ויש ג' תשובות אפשריות שבכל אחד חידוש.

א. יש לומר שאסור לגעת בו בעצם כשעורה דכיון דחוששין שראובן הכהן הגיע לכאן שהרי לכן אסור להכניס רובע עצמות ומכיון שחוץ מהאדם שלפנינו אין אחר בע"כ חוששין שזה הוא וממילא אסור ליגע בו בעצם כשעורה. ולענ"ד זה לא ניתן להיאמר, ולא מיבעי בציוור זה דרוב האומרים שיש סיכוי שיבואו אינם כהנים, אלא אפילו בציוור שהוא היחיד שדיבר על זה אין בזה להפקיע מכל דפריש, דכל מה שמועיל הדיבור שלו זה רק ליצור מספק שהוא מגיע אבל ודאי על האדם שלפנינו עדיין יש רוב צדדים שזה משהו אחר.

ב. ויש לומר בהיפך דמכיון שאם דנים על הגברא שלפנינו הוכרע שאינו כהן ומותר ליגע בו בעצם כשעורה, א"כ גם מותר להכניס רובע עצמות שהרי הוא היחיד בבנין ובע"כ אין כהן בבנין. וגם בזה יש חידוש, חדא עצם ההלכה שאם

לא ראיתי אף אחד אני צריך לחשוש שכהן הגיע וכשאני רואה בן אדם אחד אני מכריע שזה בע"כ לא הוא. ומה יהיה באהל שיש מקום רק לאדם אחד וכהן אמר שמסתבר שיגיע לשם, מסברא גם שם יהיה אסור להכניס רובע, ואף שבע"כ יודעים שאין יותר מאחד וכלפי הך חד אפשר לדון שהוא זר על ידי רוב, אבל כאן הנידון אינו על זהות האדם שבתוך החדר אלא אם הכהן הגיע לשם ואם כן אם בכה"ג אסור להכניס רובע עצמות אז ה"ה בציוור הקודם דכשלא רואים חוששים שמא הכהן שם ומה התחדש כשרואים שיש שם בן אדם אחד. וביותר דלפי מה שביארנו לעיל אף כשיש הרבה אנשים דנים על כל אחד ואחד שאינו כהן, ואם כן יוצא שבמקום שיש לחשוש שהכהן מגיע הדין יהיה שאם אינו רואה אנשים כלל אסור להכניס מת אבל אם רואה שהאולם מלא עד אפס מקום אז יהיה מותר, וזה נשמע חידוש שהרי לפי זה אנו אוסרים כשלא רואים כלל אם יש שם איש וכל דבר שנראה אם נסתכל יהיה מותר. אמנם ידעתי שיש לומר שכשרואים משתנה הנידון ונעמד על הגוף שלפנינו, ובפרט באופן שציירנו שיש נ"מ למעשה על הגברא בנוגע למגע. ובאמת לפי זה יותר מתיישבת השמועה בשם הגריש"א על סיום הש"ס, דלפי"ז ההיתר היה באופן גורף והיינו אף כשהכיר הרבה כהנים שקנו כרטיסים ומסתמא הגיעו אע"פ כן הרוב יכריע להיתר.

ג. **אבל** היותר מסתבר לענ"ד שיהיה אסור להכניס רובע עצמות לאהל אבל יהיה מותר ליגע בעצם

כשהיתה במדה"י נתעברה וילדה, וא"ל שהזמן הספק הוא רק על ولد אחד בזה איכא רובא להיתרא דמחצה יולדות זכרים ומחצה יולדות נקבות וסמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות והו"ל רובא להיתר, אבל במי שאנו מסופקים בו שיש לאביו זרע רב הן אמת דאמרינן מיעוטא מפילות אבל לא אמרינן דהשאר הם כלם נקבות ואדרבה אמרינן שמחצה זכרים ומחצה נקבות וזכר אחד גורם איסור ואין כאן רובא להיתרא, וזה לא שמעינן ממתניתין דמותרת. אבל כל הפוסקים סתמו הדברים ומשמע מדבריהם שאפילו חמותה היא מעולם במדה"י (עכ"ל). ויש לדון אם יש ליישב קושיתו על סתימת הפוסקים על פי דברינו, והיינו דאמנם יש חשש להרבה ילדים אבל על כל אחד יש להכריע שאינו מהרוב. אמנם יש חילוק גדול דבנידון הנוב"י לא צריך לדון על שום דבר 'מה זה' שאין כאן נידון מדיני החפצא, אלא הנידון הוא האם יש לו אח, ואם כן מסתבר טובא שאמנם יש לדונו בבת אחת.

אכן נראה שיש מקום ליישב. והיינו אם היינו דנים מסברא האם יש להכריע בכגון דא עם הרוב היינו מחלקים כעין מה שכתבנו לעיל לחלק בין דבר כזה שכל הספק הוא מצד החפצא שלפנינו דבזה אף אם יש הרבה דנים כל אחד בנפרד והרוב מכריע, משא"כ אם יש ספק בעצם שלא שייך לדון כלל עם הרוב, וכעין זה נאמר כאן דאם יהיה אופן שכל החשש נולד מכח שידענו שנתעברה בזה אפ"ל שדנים על כל עיבור כשלעצמו, אבל במקום שמחמת

כשעורה באדם שהוא רואה, ואף שזה מופקע במציאות כך הם גדרי בירורי התורה שכשדנים אולי יש כהן במקום הזה חוששים ומאידך כל אחד שנמצא שם בודאי אינו כהן מדין רוב אף שאין צד שיש מישהו אחר ועדיין צ"ע בזה.

ועצם הענין שקביעות הרוב תלוי האין מעמידים הספק נראה להביא ממקום אחר, וכדי לא להפסיק העיון הצגנו הדברים בנפרד בסוף הגליון [בביאור הישוב לקושיית הרש"ש על משנה דשובכות].

בביאור החילוק בין חמותה מעוברת לשמא תתעבר

ז) ואחרי שזכינו לזה שכשיש מחייב להסתפק מצד עצם החשש גם בלי מה שיש לפנינו, כשאין הנידון כלל על חפצא מסוימת בודאי יש לחוש [והסתפקנו איך הדין כשכל החתיכות לפנינו] וכשכל החשש הוא מצד מה שנמצא לפנינו אז שפיר אזלינן בתר רוב של כל אחד מהחתיכות, נראה לדון לפי"ז בציור של אשת אחיו שלא היה בעולמו. ונקדים דברי הנוב"י (אהע"ז תניינא סי' קמה) באסופי שנשא אשה ומת בלא בנים והנידון אם יש לחוש שיש לו אחים והויא יבמה, והמהר"ם בנע"ט דן להקל מכח המשנה ביבמות (קי"ט ע"א) שבהלכה חמותה למדינת הים לא חוששים שנולד יבם משום סמוך מיעוטא דמפילות למחצה נקיבות והוה זכרים מיעוט. וז"ל הנוב"י, הנה מן המשנה דיבמות אינו ראיא להיתר, דאיכא לומר דמיירי דאין לנו שום ספק על קודם זמן הזה רק אנו מסופקים שמא

איזה ספק מוטל עלי לחשוש שמא נתעברה, אז יהיה חלוק אם הציור הוא שאין לחשוש אלא לעיבור אחד שאז אפשר להכריע על העיבור שאינו זכר, אבל אם יתכן שיש כמה עוברים נצטרך לחשוש לזכר שיהיה מביניהם, דלכאורה בציור כזה אפשר לדון על כולם יחד, ובזה האיך אפ"ל דכל עיבור בפ"ע הוא מחצה על מחצה.

ולחדד הסברא נראה להוסיף עוד נקודה, דמבואר בדברי חז"ל שהאפשרות להתעבר תלויה בוסת, ולכן אמרו אין האשה מתעברת אלא סמוך לוסתה או סמוך לטבילתה^א. והנה אף דרוב נשים מתעברות ויולדות ודאי אין הביאור דמתוך כל החדשים שאשה יכולה להתעבר רוב פעמים היא תתעבר, אלא שרוב הנשים במשך הזמן מתעברות ויולדות. וא"כ למה לא נימא דצריך לדון על כל מצב שיש סיבה לעיבור [דהיינו סמוך לוסתה] בפני עצמו, ונאמר ממילא דאף במקום שהנ"מ תהיה בכל ולד [בין זכר בין נקבה] יש לנו רוב שלא יהיה ולד כלל, דאף אם מחצה מהפעמים אשה מתעברת, הרי מחצה לא וסמוך מיעוט מפילות^ב. והפשוט דזה לא קשה כלל, כיון דלא מתחילים לדון על האפשרות להתעבר, אלא על ה'סוף פסוק' שהרוב מתעברות, וא"כ א"צ לדון על האפשרות

להתעבר בנפרד כלל, וא"כ לכאורה אפשר לומר גם שיש רוב שנשים הנשואות במשך כ' שנים יולדות זכר, דהא המציאות היא דרוב נשים מתעברות כמה פעמים תוך עשרים שנים [וכמו שלכאורה מוכרח, דהרי אם נישאת לחמשה אנשים לכל אחד ארבע שנים לפי פשוטו כלפי כ"א מהם יש רוב נשים מתעברות ויולדות שיהיה לו ולד, ואף שבאותה אשה עסקינן] ואין סיבה לדון על העיבור בנפרד, כמו שלא דנים בנפרד את האפשרות להתעבר.

(ה) **ולכאורה** נראה ליישב דבאמת אם צריכים לחוש לולד, בלי להגיע לרוב אין מקום להתיר מצד מיעוט זכרים. והינו אם מצד הספק שלעצמו היינו אומרים אולי יש לה ולד למה לא נחוש דאולי יש לה זכר, ולא נוכל לומר משום דעל כל עובר יש רוב שאינו זכר, דבספק אין מקום להבין למה לא נחשוש "ישיר" שנולד זכר. וכן נראה פשוט דאף אם נאמר דאין ע"א נאמן נגד רוב, גם אם היה הדין שע"א שהעיד על עובר שהוא זכר לא היה נאמן כנגד הרוב, אבל אם היה מעיד שאשה זו ילדה זכר בודאי נאמן, דהוא מעיד על לידת הזכר ולא מה היתה מעוברת, ולא אכפת לן שבשעת העיבור הייתי דן סמוך מיעוטא דמפילות למחצה נקיבות.

א. ובמושגי רפואה של זמנינו זה מוגדר שכל וסת נובע מתהליך בגוף שאותו התהליך הוא גופא סיבה לעיבור. וכל ביוץ הוא היכי תמצוי שיתכן עיבור.
ב. וידעתי דלפי הריב"ש ס' שע"ב (ד"ה עוד) ל"ש בזה רוב דאין חוק המלך שיש מחצה על מחצה, אבל כמדומני שא"צ להגיע לזה, ועוד דיש גם אחרונים דס"ל שגם בכגון דא יש לדון ס"ס.

לחכות, אבל אם חוששים רק לעובר מסוים אינה צריכה לחכות משום רוב שאינו זכר ותמהנו על זה. ולהנ"ל הדבר מתיישב היטב, שעד כמה שהדין היה לחכות על עיבור העתיד להיות באמת היתה חייבת לחכות ולא היה שייך לדון רוב, אבל לפי תרוץ הירושלמי שכל מה שמחכים זה רק משם העובר הקיים, שפיר יש להכריע על פי רוב.

ט) והנה עצם המושג שכתבנו בראש דברינו להתיר מצד רוב אף באופן שלמעשה כלפי הגברא רוב צדדים שעושה איסור בפעולה זו, משום שהרוב של כל חפצא יכריע להיתר, יש להביא בציור אחר. והיינו בג' בקבוקי שתיה אחד של תרומה ואחד של מע"ש ואחד שרובו מרק בשר. והדינים הברורים הם כדלהלן, כהן טהור מותר לשתותו בירושלים עם חלב, דרוב שאינו בשרי, וזר מותר לאכלו בירושלים בלי חלב דיש רוב שאינו תרומה, וכהן מותר לאכלו חוץ לירושלים בלי חלב דיש רוב שאינו מעשר, אבל זר אסור לשתותו עם חלב חוץ לירושלים משום שזה ודאי אסור. אבל מה הדין אם זר רוצה לאכלו חוץ לירושלים בלי חלב, או כהן רוצה לאכלו חוץ לירושלים עם חלב, דרוב הסיכויים שעושה דבר איסור אבל כל ספק נפסק להיתר. אכן אין זה אותו נידון דשמה אין שינוי בסיכוי מצד רוב חתיכות אלא מצד כמה נידונים שאינם מצטרפים זה לזה, ואין זה אלא דמכיון שבבא לישאל כל ההיתר של רוב קשור לזה שנוקטים שלא עובר איסור.

וע"כ כל מה שדנים שזה נגד רוב הוא משום שהרוב נשים מתעברות מברר שתתעבר ולא על 'עיבור זכר', ולכן יש להעמיד הנידון על אותו עיבור שהרוב גילה לנו האם זה זכר או לא ועל זה שפיר יש רוב שאינו זכר. ואם כן נראה דאם צריכים לדון על שאלה של העתיד אם יהיה לו בן אין להשתמש בהמחצה נקבות כמו דקי"ל שמא מת לא חיישין לשמא ימות חיישין משום שחזקה לא מבררת מה יהיה אלא על מה שהיה, א"כ ה"ה דאין לדון כאן רוב ויש לחשוש שיהיה לו בן זכר.

ולחדד החידוש בדברינו נצייר מי שרוצה ליסוע עם אשתו למקום שלא יהיה שם מוהל ולא תהיה לו דרך לחזור משם, האם צריך לחשוש שיהיה לו בן ועל ידי נסיעתו לשם גורם לבטל מצות מילה. ולדברינו אם אינו יכול להוליד יותר אפילו אם יש לו עשר נשים שכולם מעוברות עם שלישיה יהיה מותר ליסוע עם כולן, משום שעל כל עובר ועובר לא צריך לחשוש שהוא זכר אף שמצד הסיכויים די ברור שיוולד לו זכר, ומאידך אם הוא עדיין בר הולדה אף אם נוהג כחדר"ג שלא לישא יותר מאשה אחת בזמן אחד ואשתו בגיל שנשאר לה רק שנתיים שלוש להוליד יש לו לחוש שיוולד זכר אף שמצד הסיכויים בציור זה שיוולד לו בן זכר יש הרבה פחות מהציור הראשון.

וא"כ נחזור למה שהקשינו על דברי רבינו פרץ בריש דברינו, שאם אח הנולד לאחר כך זוקק היתה צריכה

נספח בביאור קושיית הרש"ש בשתי
שובכות

איתא במשנה (כתובות י"ד) אמר רבי יוסי מעשה בתינוקת שירדה למלאות מים מן העין ונאנסה, אמר רבי יוחנן בן נורי אם רוב אנשי העיר משיאין לכהונה, הרי זו תינשא לכהונה.

נחלקו רעק"א והרש"ש במה דאזלינן גבי אשה שנאנסה בתר רוב כשרים. דהרעק"א (שם) כתב שאם הכשרים הם יותר מהפסולין רק באחד, דהיינו שיש כ"א כשרים וכ' נכרים, דאסור לא' מהכשרים לישא אותה, דמכיון שהוא יודע שהוא לא בעל אותה, א"כ לגביו אין כאן רוב כשרים אלא מחצה על מחצה. דהיינו שכל מה דאמרינן כל דפריש מרובא פריש, בודאי אינו שייך אלא רק למי שנכנס בתוך הספק, ואם יש לנו ידיעה שראובן אינו הבעל, ע"כ שראובן אינו נכלל בהספק, ואינו מן הרוב. וכמו שפשוט שאם יש לפנינו עשר חתיכות בשר, חצי מהם בשר נבילה וחצי מהם בשר כשר, ויש לפנינו עוד עשרים חתיכות דג [באופן שניכר ההבדל בין דג לבשר], ופרש אחד מן החתיכות בשר, שאין לנו להכשיר את החתיכה שפרשה, מהטעם שרוב החתיכות שבחנות כשירות, דכיון דברור לנו שהחתיכה הזו אינה מן הדג, א"כ חתיכה זו ודאי לא פרשה מן הדג כלל, דאם היינו מצרפים גם את חתיכות הדג, מדוע שלא נצרף גם את הכסאות והשולחנות.

ועי' ברש"ש (שם) שנחלק ע"ז וכתב דרק בנוגע לגבי ביטול ברוב אומרים כן, שהדברים הניכרים שודאי אי"ז מהם אינם מצטרפים, אבל בנוגע

לכל דפריש, הכל בכלל. והוכיח זאת מהמשנה (ב"ב כ"ג) גבי שתי שובכות שנמצא גוזל ביניהם דאזלינן בתר השובך עם רוב הגוזלות, דאף שאין לנו ספק על הנשארם בשובך של מי הם, מ"מ הם מצטרפים לענין כל דפריש. ובודאי דברי הרש"ש תמוהים מסברא, אמנם צריכים ליישב את קושייתו מהמשנה דשתי שובכות.

ונקדים, שזה לכאורה פשוט שהידיעה משפיעה על רובא דאיתא קמן. דהיינו מי שמצא בשר ויודע שזה מחנות מסוימת, דודאי שכלפיו הרוב נידון כלפי רוב הבשר בחנות המסוימת, ואצל מי שלא יודע מהיכן בא הבשר, ודאי שכלפיו נידון הרוב הוא על רוב הבשר שמוכרים בעיר. וכמו"כ הרוב ג"כ יכול להשתנות, דהיינו שאם ברוב חנויות העיר מוכרים בשר כשר, ובחנות מסוימת מוכרים רוב בשר נבילה ומיעוט בשר כשר, דכלפי ראובן שידוע שהבשר בא מחנות זו, א"כ הבשר הנמצא הוא ודאי נבילה, ואצל שמעון שאינו יודע מהיכן בא הבשר, אמרינן כל דפריש מרובא פריש והבשר כשר. ואם אח"כ יספרו לשמעון שהבשר בא מהחנות הזו, מעכשיו הבשר יהיה לגביו ודאי נבילה.

ונחזור לדון בציור של המשנה בב"ב מדוע באמת דנים את הרוב עם הגוזלות שנשארו, והלא הגוזל הנמצא בודאי לא בא מהם. ולחדד השאלה, הרי אם היה לשובך של ראובן שני חדרים, ויודעים שהגוזל בא מהחדר השמאלי, דפשוט שלא מצרפים את הגוזלות שהיו בחדר הימני להרוב, וא"כ מדוע מצרפים

הציור הראשון הוא שאפשר לראות את כל המספרים של הגזולות שנשארו בפנים, ורק הגזול שברח לחוץ נמחק מספרו, [ובאופן שאי אפשר לדעת מי הגזול שבחוץ על ידי שנראה מה המספר שחסר בפנים, מכיון דמזמן לזמן מתים גזולות או לוקחים מהם לשחוט, ועל כן המספרים אינם ברצף]. והציור השני הוא שיודעים בדיוק את כל המספרים שיש, אלא שא"א לדעת ע"י שנבדוק את המספרים באלו שנשארו בפנים, וננקוט בדרך משל שלאחר שפרש הגזול הזה, נמחקו כל המספרים שיש על הגזולות בפנים.

ונראה דכשבאים להגדיר את צדדי הספק מהיכן בא הגזול הזה, יש הבדל בין שני הציורים. דבציור השני שכל המספרים נמחקו, א"כ הגזול הנמצא יכול להיות מספר מאה ואחד או מאה ושנים או מאה ושלוש וכו' או מאתיים ואחד וכו', וא"כ יש לו לגזול חמישים צדדים להיות של ראובן [101-150] ושלושים צדדים להיות של שמעון [201-230]. ואף שאני יודע שהגזול שיצא אינו הגזול שאני רואה בפנים [אלא שאיני רואה מספרו] אין בכך משמעות, כיון שצדדי הספק שיש לי אינם נבנים מהעופות המציאותיים שאני מצביע עליהם, אלא מהעופות הרעיוניים, וממילא אני דן שהגזול הוא אחד מכל הצדדים האלו [שמתבטאים על ידי המספרים האלו]. ובציור הראשון שאני יודע את המספרים של אלו שנשארו, א"כ ודאי שהמספרים שנשארו אינם חלק מהספק כלל, וממילא באמת לא נצרף אותם לרוב. ואם תאמר מה לי

את אלו שנשארו במקומם. ואם נרצה לחדד את הקושי יותר, נבוא ונשאל מה יהיה הדין בציור שכל גזול קשור למקומו [וכך זה בשתי השוככות], אלא שלאחד מהן נקרע החוט והגזול ברח החוצה, וא"כ אנו יודעים שהגזול שיצא החוצה, ודאי לא בא מהמקומות שכל הגזולות נשארו שם, אלא מהמקומות הריקים שבשוכך, וא"כ מדוע אנו מצרפים את כל הגזולות להרוב.

ונראה לבאר, דהרי הקובע את מה מצרפים לתוך הרוב ואת מה לא מצרפים, הוא כשבאים לדון על הספק מה הצדדים שיש בספק. דהיינו כשאחד פרש מהתערובת, מה שצריכים להסתפק הוא מאלו מן החתיכות של התערובת הוא, האם מזה או מזה וכו'. וכשיש בשוכך של ראובן בערך חמישים גזולות ובשוכך שמעון בערך שלשים גזולות, ומוצאים גזול ודנים מהיכן הגזול בא, הצדדים של הספק הם כל החמישים של ראובן וכל השלשים של שמעון, מכיון שהגזול יכול להיות אחד מכל שמונים הגזולות. וכדי לחדד את הדברים נבאר, דהרי אם ניתן לכל אחד מהגזולות מספר רעיוני, דאז א"כ הגזול הנמצא יכול להיות כל אחד מהם 1 עד 80. ונבאר את זה יותר על ידי שנעמיד שני ציורים.

נעמיד בשני הציורים שכל הגזולות של ראובן ושל שמעון יש להם מספר בכנפיהם, והגזולות של ראובן מתחילים ממספר 100, ושל שמעון מתחילים ממספר 200, וזה שיצא לחוץ נמחק מספרו.

ולמספריהם, ולמה אני קובע את הרוב הרעיוני, לפי המספרים ולא לפי העופות עצמם, נראה שהביאור הוא שצדדי הספק שאני דן בהם, הם העופות שהיו אתמול בשובך שמהם פירש הגוזל, דהרי באמת אינו נוגע לצדדי הספק אותם עופות שנמצאים עכשיו, אלא רק העופות שהיו בשעת הפרישה.

וכדי לחדד יותר את החידוש שבדברים, נשאל מה יהיה הדין בציור של שובך שמהני בו רוב נכמבואר במשנה אם ידעים שאף שרוב הגוזלות של ראובן אבל חצי מהגוזלות של ראובן היו שחורים ואם כן כלפי הגוזל הלבן שנמצאת הדין לכאורה שאין לדון בו שהוא בא מן הרוב, דהרי אין לצרף את הגוזלות השחורות לחשבון הרוב. ואם כן מה הדין אם לאחר שנמצא הגוזל, בדקו וראו שחלק מהגוזלות של ראובן היו שחורות, דלכאורה נראה דגם כאן יהיה אותו דין, דהא כתבנו לעיל שכשמבררים אח"כ שלא היה רוב, משתנה הדין. אלא דא"כ לכאורה עדיין יהיה קשה מהמשנה של שתי שובכות, דהרי מסתמא יש לכל גוזל איזה סימן מיוחד שאפשר לראות ע"י כן שהגוזל שפירש אינו אותו גוזל.

ובאמת נראה דאף אם אח"כ נודע שחלק מהגוזלות של ראובן היו שחורים, דעכ"פ נחשב רוב. דכלפי נידון זה שקובעים את הרוב ע"י הצדדים שיש לנו, הרי הרוב נקבע לפי מה שהיה בשעת לידת הספק, ואף אם אח"כ נתברר לי שחלק מהם היו שחורים, אבל מ"מ העמדת צדדי הספק הם כל הגוזלות. והיינו דאף שעכשיו אני יודע שחלק מהם שחורים, אבל כיון דכלפי הצדדים של הספק וכפי שהועמדו בשעת הספק, הרי הגוזל הזה היה יכול להיות אחד מכל הצדדים, ועל כן שפיר אזלינן בזה בתר הרוב.

וכדי לחדד את הדברים יותר, נראה לומר שיש הבדל בין הציורים. והיינו דביארנו לעיל דכל הדין של המשנה בב"ב הוא בציור השני שציירנו, והיינו כגון שלא רואים עכשיו את המספרים על הגוזלות בפנים. אולם נראה שאם אנחנו יודעים עכשיו שחלק מהגוזלות הם שחורות, ידיעה זו לא מפקיעה את הרוב, אבל אם נדע שמספרים מ-101-125 הם גוזלות שחורים, הם כן יופקעו מהרוב, משום שע"ז הידיעה הזו, חלק מן הצדדים כבר אינם בצדדי הספק. ודו"ק.